

Nr 688

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 175 föreslås bl. a. införandet av en allmän energiskatt som är avsedd att utgå på såväl fasta som flytande bränslen liksom elkraft. Bakgrunden till detta förslag utgöres av de rekommendationer till förmån för en stark ökning av investeringsvolymen och en motsvarande återhållsamhet beträffande konsumtionens tillväxt som gjorts bl. a. av långtidsutredningen. Med hänsyn till de föreliggande investeringsbehoven på energiområdet förordar departementschefen att statsmakterna binder sig för ett program för statens insatser på detta område under den närmaste femårsperioden.

Det otillräckliga personliga sparandet föranleder finansministern att förorda uttagandet av ytterligare skatter för att söka uppnå en totalbalansering av budgeten. Han framhåller nu att de föreslagna skatteskärpningarna till väsentlig del skulle träffa konsumtionen och utgöra ett led i förskjutningen av den efterfrågebegränsande politiken i sådan riktning att en vidgning av investeringsutrymmet sker. Åtgärden skulle alltså enligt finansministern ha karaktär av en konsumtionsbeskattning. Sammanlagt skulle energiskatt uttagas med 375 miljoner, vari dock ingår den nuvarande industriella elskatten med 50 miljoner.

Mot det sålunda framlagda förslaget kan allvarliga erinringar göras. Fler-talet remissinstanser har också ställt sig kritiska. För vår del vill vi i första hand påpeka det anmärkningsvärda i att ett förslag av denna räckvidd och karaktär presenteras för riksdagen vid en sådan tidpunkt att det är omöjligt att åstadkomma en grundlig prövning av detsamma i ett vidare samhällsekonomiskt och statsfinansiellt sammanhang. Därtill kommer att förslag nyligen framlagts av 1952 års kommitté för indirekt beskattning, vilket f. n. är föremål för remissbehandling. Antagandet av en indirekt beskattning av sådan omfattning som den nu föreslagna energiskatten skulle komma att föregripa prövningen av nyssnämnda kommittés förslag. Då energiskatten dessutom, såsom påpekats av flera remissinstanser, måste få allvarliga följder för flera exportindustriers konkurrenskraft, måste vi avvisa tanken på en allmän energiskatt.

I vad avser de kostnader för lagring av petroleumprodukter som energi-

Bihang till riksdagens protokoll 1957. 4 saml. Nr 688—690

skattemedlen till en mindre del varit avsedd att täcka får vi hänvisa till det förslag angående upptagande av en särskild beredskapsavgift för detta ändamål som framlagts i motionerna I: 528 och II: 670, till vilket vi avsluter oss.

Energiskatteförslaget har inte fått en sådan konstruktion att den utgör någon garanti för underlättande av vattenkraftens utbyggnad. En faktor som varit ägnad att försvåra finansieringen av elkraftutbyggnaden utgöres av den förda taxepolitiken, som inte möjliggjort en tillräcklig grad av självfinansiering för att klara de erforderliga investeringarna.

Om inte det nuvarande programmet för fortsatt kraftverksutbyggnad kan fullföljas, kommer ransoneringshotet att bli överhängande. I denna situation är det nödvändigt att överväga särskilda åtgärder för att underlätta finansieringen av elkraftutbyggnaden. Ett på längre sikt verkande medel är härvid en ökad självfinansiering med vinstmedel genom taxehöjningar när äldre kontrakt utlöper. Med hänsyn till den synnerligen kritiska situation som för närvarande råder på detta område vill vi därutöver förorda införandet av en tillfällig särskild elavgift, som i fråga om belopp och övriga villkor överensstämmer med den av finansministern föreslagna och i den allmänna energiskatten ingående skatten å elektrisk kraft. En sådan avgift skulle alltså kommande budgetår inbringa ca 100 miljoner kronor. Avgiften, som motiveras med nu rådande kreditmarknadsförhållanden, måste anses såsom tillfällig och årligen omprövas till sin storlek. Tillfredsställande garantier måste skapas för att medlen oavkortat kommer det avsedda ändamålet till del.

Genom de ökade intäkter som härigenom uppkommer för statsverket blir det möjligt att ställa ökade kapitalmedel till förfogande för utbyggnad av produktionen av elektrisk kraft liksom för upprustning av landsbygdens el-nät. Detta bör ske på sätt som nedan närmare angives, nämligen dels genom ökade investeringsanslag för statens vattenfallsverk och dels genom anslag till särskilda utlåningsfonder. Vi förutsätter vidare att de statliga kostnaderna på atomenergiområdet, vilka på nuvarande stadium i huvudsak utgöres av kostnader för utvecklingsarbeten, tills vidare bestrides på hittillsvarande sätt genom särskilda anslag för AB Atomenergi. I den mån som det alltefter programmets realiserande blir fråga om egentliga anläggningskostnader bör finansieringssättet upptas till ny prövning.

De medel som inflyter genom elavgiften bör disponeras på så sätt att investeringsanslagen på kapitalbudgeten för kraftverksinvesteringar höjes. Denna ökning av investeringsanslagen skulle gälla såväl de statliga kraftverksinvesteringarna som de enskilda. För de statliga kraftverksinvesteringarnas del kan ökningen ske genom en höjning av nuvarande investeringsanslag för statens vattenfallsverk. De medel som avses för de enskilda kraftverksinvesteringarna och för upprustning av landsbygdens el-nät bör

avsätts till statlig lånefond, som bör vara av revolverande typ så att räntor och amorteringar å utlämnade lån kan användas för ny utlåning. Normerande för lånevillkoren bör vara de ränte-, amorterings- och övriga villkor som gäller för obligationslån av motsvarande karaktär. De redan existerande vattenkrafts- och kraftledningslånefonderna synes användbara för detta ändamål. En ökad avsättning till den sistnämnda fonden, ur vilken lån ges till upprustning av landsbygdens el-nät, skulle utgöra garanti för tillfredsställandet av detta synnerligen angelägna ändamål. Utlåningen ur dessa fonder har varit av liten omfattning på grund av fondernas begränsade storlek. En ökad avsättning till fonderna skulle medföra att man erhöi ett värdefullt komplement till övriga finansieringskällor för vattenkraftens utbyggnad. Den erforderliga översyn av fondbestämmelserna som härvid är erforderlig torde kunna ske mycket snabbt. Fördelningen av de investeringsmedel som på detta sätt ställes till förfogande för kraftverksinvesteringar mellan den statliga och enskilda sektorn bör göras med utgångspunkt från att intet inflytande på förhållandet mellan den statliga och den enskilda kraftproduktionens omfattning därigenom utövas. Till en början synes 50 % av de genom elavgiften influtna medlen böra avsättas för vardera av de båda sektorerna sedan erforderligt belopp anvisats till kraftledningslånefonden.

Elavgiften skall alltså uttagas från den 1 juli i år, varvid Kungl. Maj:t redan till höstrikisdagen bör framlägga förslag med anledning av den ovan förordade översynen av utlåningsfonderna samt om anslag på tilläggsstat till elkraftinvesteringarna motsvarande vad elavgiften beräknas inbringa.

Under hänvisning till vad som ovan anförts samt till det i de likalydande motionerna I: 528 av herr Sveningsson m. fl. och II: 670 av herr Svensson i Ljungskile m. fl. framförda förslaget om särskild avgift å bensin, motorbrännolja och eldningsolja för finansiering av kostnader i samband med oljelagringsprogrammet får vi föreslå,

A. att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte

1. avslå det där framlagda förslaget om allmän energiskatt i de delar det avser skatt å fasta och flytande bränslen,
2. med hänsyn till införandet av särskild avgift på petroleumprodukter besluta sänka skatten å motorbrännolja med ett öre till 31 öre per liter från och med den 1 juli 1957,
3. med bifall till den del av förslaget som avser skatt å elektrisk kraft besluta om uttagande av en särskild elavgift under samtidigt uttalande att motsvarande medel

användes — på sätt som i motionen angivits — för utbyggnad av produktionen av elektrisk kraft samt för upprustning av landsbygdens el-nät,

B. samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderliga författningstexter.

Stockholm den 15 maj 1957

Bertil Ohlin

Manne Ståhl

Wald. Svensson

Sven Wedén

O. Malmborg

Sven Gustafson
i Göteborg

Henning Gustafsson
i Skellefteå

Ragnhild Sandström